

УСТИМЕНКО

Марія Вікторівна
ustymenko.maria@mail.ru

УДК 339.9.012.23

СИСТЕМА ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ
МІЖНАРОДНИХ ІННОВАЦІЙНИХ КЛАСТЕРІВSYSTEM OF ECONOMIC INTERESTS OF THE INTERNATIONAL
INNOVATION CLUSTER PARTICIPANTS

аспірант, Кафедра міжнародної економіки та маркетингу, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена виявленню економічних інтересів учасників в процесі формування міжнародних інноваційних кластерів. Розглядаються особливості мотивації суб'єктів підприємництва з країн з різним рівнем економічного розвитку, визначаються сфери співпадіння таких інтересів і можливості їх взаємоузгодження.

Статья посвящена выявлению экономических интересов участников в процессе формирования международных инновационных кластеров. Рассматриваются особенности мотивации субъектов предпринимательства из стран с разным уровнем экономического развития, определяются сферы совпадения таких интересов и возможности их согласования.

The economic interests of the participants in the process of international innovation clusters formation are explored, the businesses entities' from countries with different levels of economic development motivation peculiarities are observed and the areas of convergence of interests and the possibilities of their conciliation are discovered in the article.

Ключові слова: міжнародний кластер, економічні інтереси, взаємоузгодження інтересів

Ключевые слова: международный кластер, экономические интересы, согласование интересов

Keywords: international cluster, economic interests, conciliation of interests

ВСТУП

Кластери виступають особливими формами співпраці підприємств, державних закладів, науково-дослідних інститутів та інших установ, які завдяки ефективній взаємодії між собою здатні створювати синергетичний ефект, активізуючи інноваційний розвиток і зростання конкурентоспроможності його учасників, регіонів і країн їх функціонування.

Кожний учасник процесу формування і розвитку міжнародних кластерів є виразником специфічних економічних інтересів, які прагне реалізувати, що визначає зміст і спрямованість його діяльності, і може породжувати проблему неспівпадіння або конфлікту таких інтересів, постаючи перешкодою на шляху до формування успішно функціонуючих кластерних структур, що потребує визначення економічних інтересів учасників в процесі формування міжнародних кластерів і пошук напрямів їх взаємоузгодження.

Проблемами вивчення особливостей формування кластерних моделей підприємництва займалися зарубіжні і вітчизняні дослідники, такі як: С. Соколенко, Ю. Бажал, С. Колодинський, М. Войнаренко, В. Гусева, О. Длугопольський, В. Чужикова, О. Зінченко, Б. Заремський, Р. Сіліна, А. Поручник, М. Портер, С. Розенфельд, В. Прайс, М. Сторпер, А. Ругман, Е. Лимер, І. Толенадо, П. Самуельсон, Д. Сольє та ін. Однак залишається неокресленим коло питань щодо

узгодження інтересів учасників в процесі формування міжнародних кластерів.

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні сутності і змісту інтересів учасників міжнародних інноваційних кластерів.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці вітчизняних та іноземних фахівців, матеріали періодичних видань.

При проведенні дослідження використано методи аналізу і синтезу, наукових узагальнень, порівняння, індукції та дедукції з метою виявлення подібності та відмінностей в системі економічних інтересів учасників міжнародних кластерів за групами країн з різним рівнем економічного розвитку.

РЕЗУЛЬТАТИ

За своєю природою, економічні інтереси, як визначає В.Д. Базилевич, - це усвідомлене прагнення суб'єктів господарювання до задоволення економічних потреб, що є об'єктивним спонукальним мотивом їхньої господарської діяльності [1]. Економічний інтерес - це об'єктивно-суб'єктивна категорія, що представляє собою таку характеристику економічного стану суб'єктів, яка показує рівень усвідомлення того, які можливості вони мають для поліпшення або погіршення їх економічного стану та

якою мірою ці можливості вони можуть використувати [2].

Наявність різних економічних інтересів учасників економічних відносин у процесі їхньої взаємодії та взаємореалізації породжує проблему поєднання їх інтересів. Таке поєднання може набувати форму субординованого підпорядкування одних економічних інтересів іншим або ж координованого узгодження різнобічних інтересів усіх економічних суб'єктів [1].

Взаємоузгодження інтересів учасників при формуванні міжнародних інноваційних кластерів буде мати різну специфіку в залежності від того, на якому рівні здійснюються. Рівні міжнародних економічних відносин у процесі кластерної взаємодії можна розбити відповідно до традиційного поділу на макро-, мезо- й мікрорівні, макрорівень - це рівень державних і міждержавних міжнародних процесів, мезорівень - це міжнародні зв'язки галузевого й регіонального значення, мікрорівень - це, відповідно, рівень зв'язків між фірмами різних країн.

Розгляд проблеми взаємоузгодження економічних інтересів щодо інтеграції до міжнародних кластерних структур на макроекономічному рівні полягає у визначенні економічних інтересів міжнародних кластерів виходячи з загальних національних економічних інтересів. Під національними економічними інтересами в цілому слід розуміти сукупність об'єктивних економічних потреб незалежної країни, задоволення яких забезпечує ефективне функціонування та сталий розвиток її економічної системи, а через неї й економіки, метою їх реалізації є підтримання такого стану економічної сфери держави, який характеризується збалансованістю, стійкістю до негативних чинників (загроз), здатністю цієї сфери забезпечувати ефективне функціонування економіки держави і економічне зростання [3,4].

Задоволення стратегічних економічних інтересів країн досягається шляхом реалізації наступних завдань [4]: забезпечення економіки ресурсами, необхідними для функціонування, створення ефективного економічного механізму, гарантування ефективної структури державного управління і регулювання, узгодження національних економічних інтересів і економічних інтересів пріоритетних сфер економіки, збалансування національних і міжнародних інтересів економічної сфери.

В процесі реалізації інтересів країни в цілому, такі інтереси можуть як збігатися з інтересами окремих учасників міжнародного співробітництва, так і суперечити їм. Так, наприклад, інтереси країни і окремих суб'єктів можуть збігатися у випадку укладання рамкових угод з іншими державами про розширення обсягів співробітництва, введення протекціоністських методів захисту вітчизняних виробників, що сприятиме реалізації таких намірів і підвищення їх ефективності. У випадку неспівпадіння інтересів головним орієнтиром державної політики є приведення до відповідності приватних інтересів з інтересами суспільства в цілому [5]. Такі суперечності в середині країни унеможливають реалізацію окремих приватних ініціатив і можуть стати серйозною перешкодою на шляху до формування і розвитку кластерів. При цьому, узгодження інтересів економічних суб'єктів відбувається не лише в рамках однієї країни, охоплюючи також інтереси країн-партнерів. Так введення протекціоністських заходів в одній країні суперечитиме інтересам інших країн і може перешкоджати розвитку економічних зв'язків між ними.

Розглядаючи проблему поєднання інтересів різних країн, необхідно відзначити, що економічні інтереси країн з різним рівнем економічного розвитку можуть суттєво відрізнитися, що обумовлено відмінностями у загальногосподарській ситуації в країнах на конкретному етапі, можливостями розвитку і зростання економік цих країн в цілому, забезпечення їх стійкості в міжнародному просторі, ролі і місця в системі світогосподарських відносин.

Європейськими вченими К. Кетельсом, Г. Ліндгвістом та О. Зюльвелом було проведено дослідження основних цілей формування кластерів по групах країн з різним рівнем економічного розвитку (див. рис.1): розвинених країн, країн, що розвиваються і перехідних економік. Серед основних цілей кластерної взаємодії дослідники виявили наступні: зростання доданої вартості, зростання експорту, підтримка інновацій, розвиток ланцюгів постачань, зростання зайнятості, покращення умов бізнес-середовища, приваблення нових фірм та інвестицій, зменшення витрат на виробництво, пошук фінансових ресурсів, комерціалізація академічних досліджень.

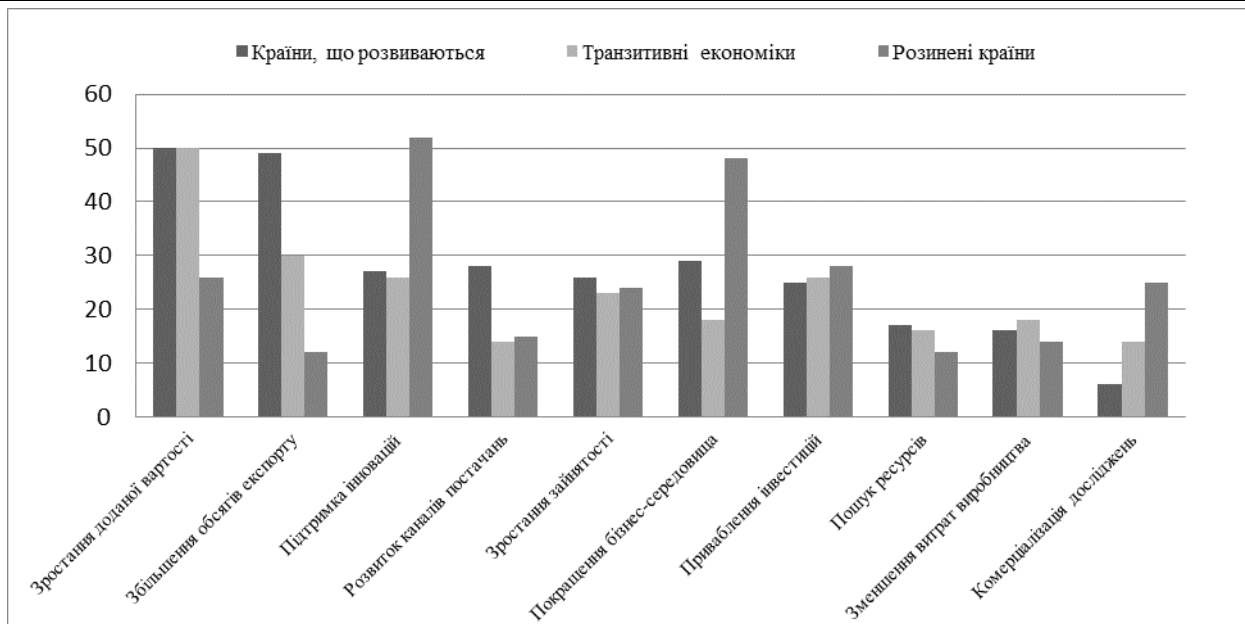

Рис. 1. Основні інтереси суб'єктів підприємництва щодо інтеграції до кластерів [6]

З рис. 1 видно, що суб'єкти підприємництва країн, що розвиваються і транзитивних економік переслідують подібні мотиви щодо інтеграції до кластерних структур. Створення кластерів в розвинених країнах світу має на меті дещо інші мотиви, основними з яких є підтримка інновацій, покращення бізнес-середовища (посилення ролі на ринку і зростання впливу учасників кластеру, можливість впливати на деякі характеристики макроекономічного середовища), а також зростання доданої вартості в ланцюгах постачань і комерціалізація досліджень.

В цілому, країни, що розвиваються та транзитивні економіки у формуванні кластерів більш орієнтовані на базові галузі промисловості. Натомість у країнах з розвинутою економікою домінуючою є тенденція до формування нових кластерів у високотехнологічних галузях, що вважається більш привабливим, порівняно з розвитком і підвищенням конкурентоспроможності існуючих кластерів.

Основна мета, яку вбачають економічні суб'єкти з розвинених країн при об'єднанні у кластерні структури полягає не у екстенсивному зростанні, а у якісному перетворенні системи господарювання на інноваційних засадах, на відміну від розвинених країн, суб'єкти підприємництва в країнах, що розвиваються зацікавлені у збільшенні обсягів експорту, зростанні доданої вартості, підтримці інновацій і розвитку каналів постачань, що умовно можна визначити як екстенсивний напрям розвитку. Основними інтересами країн з перехідною економікою щодо інтеграції до кластерних структур є зростання доданої вартості, збільшення обсягів експорту, приваблення інвестицій і підтримка інновацій.

Визначаючи особливості міжнародної взаємодії економічних суб'єктів походженням з країн з різним рівнем економічного розвитку, потрібно відзначити, що розвинені країни часто виступають так званими «донорами» капіталу, технологій, а країни, що розвиваються і транзитивні економіки виступають у якості реципієнтів цих факторів, приваблюючи розвинені країни порівняно дешевшими ресурсами виробництва і ринками збуту (див. табл.1).

Виокремлення основних інтересів економічних суб'єктів щодо інтеграції до міжнародних інноваційних кластерів свідчить про те, що у формуванні міжнародного кластеру можуть бути зацікавлені як приймаючі країни, так і країни-експансори.

Розглядаючи специфіку інтернаціоналізації господарської діяльності регіональних кластерів на мета- і мікрорівні, потрібно відмітити інтереси кластеру не є простою сукупністю інтересів учасників, кожен з яких може мати свої власні інтереси, розбіжні з іншими. Усі учасники кластерного об'єднання можуть бути зацікавлені залученням до таких бізнес-систем, однак, вигоди від участі в кластері не однакові для усіх учасників, що пов'язано з можливістю нерівномірного їх розподілу у кластері. Іноді сама кластерна організація виграє більше, ніж окремі учасники, це може бути пояснено тим, що в результаті діяльності кластеру можуть виникати нові підприємства, на які також розподіляються очікувані позитивні ефекти, інші підприємства можуть припинити свою діяльність у зв'язку з неефективністю господарської діяльності і не конкурентоздатністю.

Таблиця 1

Економічні інтереси країн щодо інтеграції до міжнародних інноваційних кластерів

[розроблено автором на основі даних [6], [7]]

№ п.п	Тип ініціації	Мотиви і форми участі у міжнародних кластерах та міжнародній кооперації
1.	Країна-ініціатор міжнародного кластеру	<ul style="list-style-type: none"> - Спільна розробка технологій. - Передача технологій для здійснення спільної виробничо-комерційної діяльності і досліджень. - Виробнича кооперація для використання переваг від поділу праці і спеціалізації - Перенесення виробництва у країни з більш дешевими ресурсами виробництва. - Просування продукції на іноземних ринках.
2.	Країна приймаюча ініціативу створення міжнародного кластеру	<ul style="list-style-type: none"> - Отримання доступу до технологій - Спільні НДКР (з розвиненими країнами, з іншими країнами, що розвиваються) - Виробнича кооперація для використання переваг від поділу праці і спеціалізації. - Організація виробництва на власних територіях. - Спільне просування іноземної продукції на національних ринках.
3.	Спільна ініціатива створення міжнародного кластеру	<ul style="list-style-type: none"> - Передача технологій для здійснення спільної виробничо-комерційної діяльності і досліджень. - Виробнича кооперація для використання переваг від поділу праці і спеціалізації

Управління кластером виходить за рамки управління окремими організаціями, передбачаючи необхідність здійснення посередницької функції і полегшення взаємодії кількох учасників кластера. Як зазначається у доповіді, підготовленій РwC, «кластери, що приводиться в дію виключно зусиллями їх менеджерів і без врахування інтересів усіх зацікавлених сторін приречені на провал» [9]. Кожен з членів кластера має власні цілі і плани, при цьому ключовою проблемою взаємоузгодження інтересів учасників кластеру є визначення загальних

цілей і можливостей їх реалізації, а також визначення інтересів, що суперечать один одному і можливості подолання такої суперечності для формування загальної конкурентної переваги.

У даному випадку можуть бути виокремлені інтереси як суб'єктів-учасників кластеру так і суб'єктів, що взаємодіють з кластером. Переваги від розвитку міжнародної кластерної взаємодії виникають для всіх учасників кластерів, для малого та середнього бізнесу, для регіону і країни, в якій розташований кластер (див. табл. 2).

Таблиця 2

Основні інтереси учасників формування міжнародних кластерів

[складено автором на основі даних [10]]

№	Учасники	Переваги
1	Переваги для підприємств та інших організацій у кластері	<ul style="list-style-type: none"> - Доступ до знань, які можуть бути використані в нових продуктах і послугах - Доступ до нових ринків і більш широкої клієнтської бази - Доступ до ключової інфраструктури, наприклад пілотних установок, лабораторій і т.д. - Доступ до нових міжнародних партнерів для співпраці - Підвищення конкурентоспроможності
2	Переваги для кластера в цілому	<ul style="list-style-type: none"> - Доступ до нових міжнародних партнерів для співпраці - Доступ до нових міжнародних партнерів для обміну персоналом - Можливість успішного бенчмаркетингу
3	Переваги для регіону і держави	<ul style="list-style-type: none"> - Підвищення конкурентоспроможності та реалізації експортного потенціалу ключових підприємств - Розширення доступу до потенційних інвесторів - Підвищення рівня зовнішнього фінансування

З табл. 3 видно, що перевагами для кластера в цілому виступає можливість отримати доступ до цільових ринків і ноу-хау, обміну інформацією та досвідом, створення мереж спеціалізованих

технологій та областей застосування і поліпшення міжнародної значимості. Важливою особливістю аналізу кластерів є те, що кластер виступає як окреме особливе утворення, що має власні інтереси.

Аналізуючи переваги для підприємств та інших організацій у кластері, потрібно визначити, що до учасників кластеру можуть бути віднесені: державні органи влади, підприємства, науково-дослідні організації, фінансові організації, організації ринкової інфраструктури.

Розкриваючи специфіку економічних інтересів суб'єктів підприємництва щодо інтеграції до міжнародних кластерних структур, необхідно відзначити, що основоположною причиною діяльності підприємств є прагнення до збільшення прибутку, хоча рідко окремо один фактор є стимулом до початку дій, зазвичай існує сукупність чинників [11]. Економічні інтереси суб'єктів підприємництва обумовлюються, насамперед, їх позицією на ринку і станом конкурентоспроможності товарів і завжди спрямовані на максимізацію прибутку, зниження витрат і підвищення конкурентоспроможності продукції.

В цілому, чинники, що стимулюють суб'єктів підприємництва до ініціювання міжнародної кластерної взаємодії можна умовно згрупувати за основними функціональними сферами їх діяльності, зокрема необхідно виділити наступні: співпраця у науково-технічній, виробничій сфері, співпраця у маркетинговій діяльності, співробітництво у фінансовій сфері та у організаційній сфері.

Так однією з цілей формування і розвитку кластерів є підтримка і забезпечення інноваційної діяльності в рамках даного утворення. Формування кластеру, що має на меті підтримку інновацій на міжнародному рівні, значною мірою буде залежати

від рівня інноваційної діяльності потенційних учасників, у залежності від якого підприємства будуть мати різні мотиви для участі у такому угрупованні. Особливо важливим даний мотив є для кластерів з розвинених країн, менш важливим даний чинник виступає для розвинених країн і країн, що розвиваються.

Кластери в країнах, що розвиваються і країнах з перехідною економікою, як правило, слабкіші, ніж у країнах з розвинутою економікою, їх інноваційний потенціал нижчий, а загальна конкурентна позиція є менш сильною, при цьому, учасники кластерів з цих країн можуть бути зацікавлені у передачі технологій для здійснення спільних досліджень в основному з учасниками з країн з подібним рівнем розвитку економіки та інноваційної діяльності та для здійснення спільної виробничо-комерційної діяльності іншим країнам, що розвиваються, але знаходяться на нижчому рівні розвитку науки і техніки.

В цілому, співробітництво у технологічній сфері в рамках кластеру може відбуватись у наступних формах: міжнародна торгівля ліцензіями, патентами, ноу-хау, торговельними марками та іншими нематеріальними об'єктами власності; надання ліцензій іноземним компаніям для здійснення спільного виробництва, технологічних розробок, і патентування; наукова, науково-технічна, навчальна кооперація з іноземними суб'єктами господарської діяльності; навчання та підготовка спеціалістів на комерційній основі.

Таблиця 3

Внутрішні мотиви інтернаціоналізації інноваційної діяльності кластерів

[розроблено автором на основі даних [6], [7]]

№ пп	Класифікація	Рівень інноваційної діяльності	Цілі інноваційної діяльності кластерів	Мотиви участі у міжнародних кластерах та міжнародній кооперації
1	Кластери розвинених країн	Високий	світове лідерство у інноваціях, технологіях	<ul style="list-style-type: none"> - зміцнення власних позицій на світовому ринку; - спільна розробка і впровадження технологій для покращення якості розробок, їх пришвидшення, оптимізації витрат на НДКР; - трансфер технологій іноземним компаніям для здійснення спільного виробництва, технологічних розробок; оптимізація маркетингових і виробничих зусиль; - доступ до ноу-хау і технологій
2.1	Кластери країн, що розвиваються	Фрагментарний, з високим рівнем інноваційної активності (Китай)	світове лідерство у інноваціях, технологіях; збільшенню обсягів виробництва і збуту	<ul style="list-style-type: none"> - доступ до ноу-хау і технологій - спільна розробка і впровадження технологій; - зміцнення власних позицій на світовому ринку
		Низький рівень інноваційної активності	сприяння збільшенню обсягів виробництва і збуту	<ul style="list-style-type: none"> - доступ до ноу-хау і технологій; - спільна розробка і впровадження технологій.

Продовження таблиці 3

№ пп	Класифікація	Рівень інноваційної діяльності	Цілі інноваційної діяльності кластерів	Мотиви участі у міжнародних кластерах та міжнародній кооперації
3	Кластери в транзитивних економіках	Низький	сприяння збільшенню обсягів виробництва і збуту	- доступ до ноу-хау і технологій - спільна розробка і впровадження технологій

З табл. 3 видно, що суб'єкти підприємництва з розвинених країн переслідують такі мотиви технологічної співпраці як спільне проведення НДДКР (в основному з іншими розвиненими країнами) так і отримання доступу до результатів НДДКР учасників з інших розвинених країн та деяких країн, що розвиваються. Учасники кластерів з розвинених країн зацікавлені також у передачі результатів НДДКР для якнайповнішого використання потенціалу компанії, для можливості оптимізації маркетингових і виробничих зусиль (спільного виробництва, збуту) при співробітництві з країнами, що розвиваються та транзитивним економіками. Передача технологій у даному випадку може відбуватись як у чистому вигляді, так і шляхом продажу високотехнологічної продукції, обладнання.

При цьому компанії мають на меті ті ж цілі, що і при спільній розробці і впровадженні технологій.

Таким чином, більшість країн, що розвиваються та транзитивних економік мають схожі інтереси щодо інтеграції до міжнародних кластерних структур, вбачаючи інтерес у отриманні доступу до технологій як для власного використання в рамках національних кластерів, так і для спільного виробництва і просування на зарубіжних ринках.

Ще однією сферою спільних інтересів в процесі формування міжнародних кластерів є маркетингова сфера, де міжнародні кластерні зв'язки можуть охоплювати наступні форми співпраці: спільний аналіз ринку і проведення ринкових досліджень, збутову кооперацію, спільне просування товарів і послуг (див. табл. 4).

Таблиця 4

Внутрішні мотиви інтернаціоналізації маркетингової діяльності кластерів

[розроблено автором на основі даних [6], [12]]

№ пп	Група країн	Основні інтереси маркетингової діяльності кластерів	Мотиви і форми участі у міжнародних кластерах та міжнародній кооперації
1	Кластери розвинених країн	- Посилення позицій кластеру на світових ринках, розширення ринків збуту; - Збільшення обсягів збуту, - оптимізація видатків на збут	- Просування продукції на іноземних ринках. - Адаптація маркетингових зусиль до вимог ринку. - Використання досвіду і обізнаності з ринком іноземних учасників кластеру. - Лобювання законодавчих рішень.
2	Кластери країн, що розвиваються	- Вихід на іноземні ринки; - Збільшення обсягів збуту; - Оптимізація видатків на збут	- Спільне просування іноземної продукції на національних ринках для отримання доходу. - Використання досвіду і обізнаності з ринком іноземних учасників кластеру. - Вихід продукції на іноземні ринки з використанням мереж збуту іноземних учасників. - Використання брендів, іміджу іноземних учасників для просування продукції. - Спільна розробка і реалізація маркетингових заходів.
3	Кластери в транзитивних економіках	- Вихід на іноземні ринки, розвиток міжнародної діяльності. - Збільшення обсягів збуту. - Оптимізація видатків на збут.	- Спільне просування іноземної продукції на національних ринках для отримання доходу. - Використання досвіду і обізнаності з ринком іноземних учасників кластеру. - Вихід продукції на іноземні ринки з використанням мереж збуту іноземних учасників. - Використання брендів, іміджу іноземних учасників для просування продукції. - Спільна розробка і реалізація маркетингових заходів лобювання законодавчих рішень (в інших країнах з перехідною економікою).

Учасники кластеру зазвичай розглядають переваги у зв'язку з інтеграцією до кластерних об'єднань у маркетинговій взаємодоповнюваності, що полягають у наявності значної кількості постачальників в регіоні, розширенні ринку спеціалізованих продуктів, збільшенні привабливості для покупців, проведенням спільних маркетингових проектів і дифузії маркетингових ноу-хау [12]. Такі заходи дозволяють знизити ризики, зменшити складність маркетингової діяльності, посилити обізнаність споживачів та пізнаваність регіону чи галузі, допомагають в уточненні стратегічних цілей і покращенні стратегічного фокусування, поліпшенні взаємодії різних структур і мереж і можуть виступати рушійною силою розвитку внутрішньої роботи.

Цілями до ініціації виробничої кооперації в рамках кластеру можуть виступати наступні:

- зменшення вертикального діапазону виробництва і збільшення імпорту (проміжної)

продукції, комплектуючих виробів, а також послуг у рамках глобально-орієнтованого управління поставками;

- розповсюдження елементів процесу створення доданої вартості для національних фірм кластеру та іноземних партнерів по кооперації;

- оптимізація маркетингових зусиль завдяки здійсненню місцевого виробництва шляхом адаптації продуктів і швидкої реакції на зміни попиту і т. д.

Економічні інтереси країн, що розвиваються і транзитивних економік у сфері виробничої діяльності кластерів співпадають (див. табл. 5), полягаючи у прагненні до збільшення обсягів виробництва на власних територіях, при цьому економічні інтереси учасників кластерів з розвинених країн полягають у перенесенні виробництва у країни з дешевшими ресурсами виробництва, що формує передумови для налагодження обґрунтованої міжнародної виробничої кооперації між учасниками кластерів з цих країн.

Таблиця 5

Внутрішні мотиви інтернаціоналізації виробничої діяльності кластерів

[розроблено автором на основі даних [6]]

№ пп	Група країн	Основні інтереси виробничої діяльності кластерів	Мотиви і форми участі у міжнародних кластерах та міжнародній кооперації
1	Кластери розвинених країн	<ul style="list-style-type: none"> - Посилення позицій на світових ринках. - Збільшення обсягів виробництва. - Оптимізація витрат на виробництво. - Адаптація виробництва до вимог ринку (швидкість, відповідність сучасному рівню розвитку техніки і технологій, вподобань споживачів тощо). 	<ul style="list-style-type: none"> - Здійснення спільного виробництва, виробничі кооперації для використання переваг від поділу праці і спеціалізації. - Перенесення виробництва у країни з більш дешевою робочою силою та сировиною, при цьому учасники з розвинених країн спеціалізуються на інших сферах діяльності. - Заснування виробництва ближче до споживача. - Обхід торгівельних бар'єрів.
2	Кластери країн, що розвиваються	<ul style="list-style-type: none"> - Збільшення обсягів виробництва. - Оптимізація витрат на виробництво. 	<ul style="list-style-type: none"> - Здійснення спільного виробництва, виробничі кооперації для використання переваг від поділу праці і спеціалізації. - Організація виробництва на власних територіях для отримання доходу від виробництва і постачання продукції для виробництва.
3	Кластери в транзитивних економіках	<ul style="list-style-type: none"> - Збільшення обсягів виробництва і збуту. - Оптимізація витрат на виробництво. 	<ul style="list-style-type: none"> - Здійснення спільного виробництва, виробничі кооперації для використання переваг від поділу праці і спеціалізації. - Організація виробництва на власних територіях для отримання доходу від виробництва і постачання продукції для забезпечення даного виробництва.

Співробітництво в рамках міжнародної кластерної мережі також охоплює фінансову сферу, де основними інтересами учасників можуть виступати оптимізація фінансової діяльності, фінансування спільних інвестиційних проектів, привабливості венчурних компаній до кластеру тощо. У більшості випадків така діяльність носить більше обслуговуючий характер (якщо кластер спеціалізується не у фінансовій сфері), маючи місце у формах міжнародних фінансових, кредитних та розрахункових операцій і покликана забезпечувати фінансування функціонування ланцюгів доданої вартості в рамках кластерних мереж.

ВИСНОВКИ

Таким чином, наявність різних економічних інтересів учасників економічних відносин у процесі їхньої взаємодії та взаємореалізації породжує проблему їх поєднання. Визначення основних економічних інтересів потенційних учасників кластеру і пошук спільних напрямів взаємодії є необхідною умовою узгодження економічних інтересів учасників в процесі формування міжнародних кластерних структур.

Виокремлення основних інтересів економічних суб'єктів щодо інтеграції до міжнародних кластерів

свідчить про те, що спільними інтересами учасників кластера можуть виступати прагнення отримати доступ до цільових ринків і ноу-хау, здійснення обміну інформацією та досвідом, створення мереж спеціалізованих технологій та областей застосування і поліпшення міжнародної значимості, при цьому у формуванні міжнародного кластера можуть бути зацікавлені як економічні суб'єкти з розвинених країн, які вбачають інтерес у якісному перетворенні системи господарювання на інноваційних засадах, так і суб'єкти підприємництва з транзитивних економік і країн, що розвиваються, які часто зацікавлені у екстенсивному зростанні.

Визначено, що за основними функціональними сферами діяльності суб'єктів підприємництва, такими як співпраця у науково-технічній, виробничій, маркетинговій сферах інтереси співпадати і полягають у спільній розробці і передачі/отриманні технологій для здійснення спільної виробничо-комерційної діяльності і досліджень і використання переваг від поділу праці і спеціалізації, оптимізації виробничих потужностей і маркетингових зусиль, якісному розвитку процесів просування продукції на національних ринках та іноземних ринках.

Дана стаття виступає основою для подальших досліджень автора щодо напрямів взаємоузгодження інтересів потенційних учасників кластера і механізму взаємоузгодження таких інтересів в процесі формування міжнародних кластерних зв'язків.

Список використаних джерел

1. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. - К.: Знання-Прес, 2001. -581 с.
2. Белова Л.В. Правовые средства и формы защиты экономических интересов. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Белова Л.В. - Казань, 2006. - 32 с.
3. Федотова Т.А. Національні економічні інтереси та їх реалізація в умовах глобалізації / Дмитренко Е.Е., Федотова Т.А // Матеріали VII

Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференція "Альянс наук: вчений - вченому" (15-16 березня 2012 року) [Електронний ресурс] /Режим доступу: <http://www.confcontact.com>.

4. Геоекономічні сценарії розвитку і Україна : монографія / М. Згуровський, Ю. М. Пахомов, А. С. Філіпенко та ін. - К.: ВЦ "Академія", 2010. - 328 с. (Серія "Монограф").

5. Лук'яненко Д. Г., Поручник А. М., Циганкова Т. М. Міжнародна економіка: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 1999. — 73 с.

6. Ketels C. Cluster Initiatives in Developing and Transition Economies / C. Ketels, G. Lindqvist, Ö. Sölvell, Center for Strategy and Competitiveness. – Stockholm, 2006. – 38 p.

7. Wixted B. Cluster Complexes: A Framework for Understanding the Internationalisation of Innovation Systems, Centre for Policy research on Science and Technology, Simon Fraser University, Vancouver, Canada, 2006.

8. Kocker G.M. Internationalisation of Networks – Barriers and Enablers: empirical analysis of selected European Networks/ Kocker G.M and Buhl C.M//Kompetenznetze Deutschland, Federal Ministry of Economics and Technology Germany. – 2007.

9. PwC. Uncovering Excellence in Cluster Management. PricewaterhouseCoopers, 2011.

10. TACTICS.Cluster Internationalisation Handbook [Electronic resource] / Procedure of access: <http://www.eca-tactics.eu>.

11. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: Підручник / А.О. Старостіна, Н.П. Гончарова, Є.В. Крикавський та ін.; за ред. А.О. Старостіної. – К.: Знання, 2009. – 1071 с

12. Cluster Branding and Marketing – a Handbook on Cluster Brand Management / M. Andersson, A. Solitander and P. Ekman [Electronic resource] / Procedure of access: <http://tendensor.com>.